

1982/83:12

Tisdagen den 19 oktober

Kl. 15.00

1 § Val av utrikesnämnd m. m.

Företogs val av 9 ledamöter och 9 suppleanter i utrikesnämnden, 50 ledamöter i riksdagens krigsdelegation, 12 riksdagens revisorer och 12 suppleanter samt ordförande och 2 vice ordförande för riksdagens revisorer, 17 ledamöter och 17 suppleanter i riksdagens lönedelelegation, 8 ledamöter och 8 suppleanter i riksdagens förvaltningsstyrelse, ordförande och ersättare för denne samt 4 ledamöter och 4 suppleanter i riksdagens besvärsnämnd, 7 fullmäktige och 7 suppleanter för fullmäktige i riksgäldskontoret samt ordförande för fullmäktige i riksgäldskontoret, 18 medlemmar och 18 suppleanter i Nordiska rådet samt 18 ledamöter med uppdrag att följa verksamheten vid Statsföretag AB och Svenska Varv AB.

Anf. 1 STIG ALEMYR (s):

Herr talman! Valberedningen har berett de på dagens föredragningslista upptagna valen. I fall då val avser två eller flera personer har valberedningen enhälligt godkänt gemensamma listor, som upptar så många namn som valet avser. Även i övrigt har valberedningen enhälligt ställt sig bakom de förslag som framgår av en till ledamöterna utdelad promemoria.

I egenskap av ordförande i valberedningen ber jag att få överlämna de gemensamma listorna och protokollsutdrag beträffande övriga val.

Sedan de av Stig Alemyr för dessa val avlämnade, gemensamma listorna upplästs av talmannen och godkänts av kammaren befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits på resp. listor, valda:

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

Utrikesnämnden

(för riksdagens innevarande valperiod)

*Val av utrikes-
nämnd m. m.*

ledamöter

Stig Alemyr (s)
Ulf Adelson (m)
Mats Hellström (s)
Thorbjörn Fälldin (c)
Sture Palm (s)
Lars Tobisson (m)
Olle Göransson (s)
Ola Ullsten (fp)
Carl Bildt (m)

suppleanter

Maj-Lis Löow (s)
Bertil Lidgard (m)
Lilly Hansson (s)
Karin Söder (c)
Jan Bergqvist (s)
Per Petersson (m)
Evert Svensson (s)
Jan-Erik Wikström (fp)
Ingrid Sundberg (m)

Riksdagens krigsdelegation

(för riksdagens innevarande valperiod)

statsministern Olof Palme
Ulf Adelson (m)
Gunnar Sträng (s)
Thorbjörn Fälldin (c)
statsrådet Svante Lundkvist
Arne Andersson i Ljung (m)
Sven Aspling (s)
Erik Wörnberg (s)
Carl Bildt (m)
Karin Söder (c)
statsrådet Ingvar Carlsson
Lisa Mattson (s)
Anders Björck (m)
Ola Ullsten (fp)
statsrådet Kjell-Olof Feldt
Lars Werner (vpk)
Karl Boo (c)
Stig Alemyr (s)

Staffan Burenstam Linder (m)
statsrådet Gertrud Sigurdsen
Bertil Zachrisson (s)
Nils Carlshamre (m)
Einar Larsson (c)
Georg Andersson (s)
statsrådet Anna-Greta Leijon
Rolf Dahlberg (m)
statsrådet Thage Peterson
Claes Elmstedt (c)
statsrådet Sten Andersson
Bertil Lidgard (m)
Jörgen Ullenhag (fp)
statsrådet Hans Gustafsson
Carl-Henrik Hermansson (vpk)
statsrådet Curt Boström
Britt Mogård (m)
Karl-Eric Norrby (c)
Mats Hellström (s)
Olle Göransson (s)
Per Petersson (m)
Olle Svensson (s)
Kjell Mattsson (c)
Gunnar Nilsson i Stockholm (s)
Lars Tobisson (m)
Evert Svensson (s)
Frida Berglund (s)
förste vice talmannen Ingegerd Troedsson (m)
Ulla Ekelund (c)
Kerstin Ekman (fp)
Åke Wictorsson (s)
Karin Nordlander (vpk)

Riksdagens revisorer

(för riksdagens innevarande valperiod)

revisorer

Sture Palm (s)
Allan Åkerlind (m)
Hagar Normark (s)
Bertil Jonasson (c)
Ralf Lindström (s)
Wiggo Komstedt (m)
John Johnsson (s)
Kjell Nilsson (s)
Joakim Ollén (m)

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

---

*Val av utrikes-
nämnd m. m.*

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

Stig Josefson (c)
Wivi-Anne Radesjö (s)
Arne Gadd (s)

---

*Val av utrikes-
nämnd m. m.*

suppleanter
Margit Sandéhn (s)
Birgitta Rydlic (m)
Stig Alftin (s)
Rune Gustavsson (c)
Bengt Silfverstrand (s)
Olle Aulin (m)
Yngve Nyquist (s)
Holger Bergman (s)
Lars Ahlmark (m)
Kerstin Andersson (c)
Egon Jacobsson (s)
Anita Johansson (s)

Av revisorerna utsågs enligt valberedningens förslag till

ordförande
Sture Palm (s)

förste vice ordförande
Allan Åkerlind (m)

andre vice ordförande
Bertil Jonasson (c)

Riksdagens lönedelelegation
(för riksdagens innevarande valperiod)

ledamöter
Ivar Nordberg (s)
Alf Wennerfors (m)
Elvy Nilsson (s)
Arne Fransson (c)
Kjell Nilsson (s)
Hans Nyhage (m)
Sivert Andersson (s)
Karl-Erik Häll (s)
Per-Olof Strindberg (m)
Bengt Kindbom (c)
Rune Jonsson (s)
Birgitta Johansson (s)
Tage Adolfsson (m)

Eric Hägelmark (fp)
Nils-Olof Grönhagen (s)
Karin Nordlander (vpk)
Elis Andersson (c)

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

---

*Val av utrikes-
nämnd m. m.*

suppleanter

Lars Ulander (s)
Lars Ahlmark (m)
Per-Axel Nilsson (s)
Olof Johansson (c)
Roland Sundgren (s)
Sonja Rembo (m)
Anita Johansson (s)
Bo Södersten (s)
Sven Munke (m)
Marianne Karlsson (c)
Maja Bäckström (s)
Bengt Kronblad (s)
Anders Högmark (m)
Hugo Bergdahl (fp)
Torsten Karlsson (s)
John Andersson (vpk)
Britta Hammarbacken (c)

Riksdagens förvaltningsstyrelse

(för riksdagens innevarande valperiod)

ledamöter

Oskar Lindkvist (s)
Alf Wennerfors (m)
Stig Olsson (s)
Martin Olsson (c)
John Johnsson (s)
Rolf Clarkson (m)
Björn Molin (fp)
Tommy Franzén (vpk)

suppleanter

Lilly Bergander (s)
Blenda Littmarck (m)
Lennart Andersson (s)
Karin Andersson (c)
Tyra Johansson (s)
Sten Svensson (m)
Christer Eirefelt (fp)
Bertil Måbrink (vpk)

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

---

*Val av utrikes-
nämnd m. m.*

Riksdagens besvärsnämnd

(för riksdagens innevarande valperiod)

ordförande

presidenten i försäkringsöverdomstolen Leif Ekberg

ersättare för ordföranden

justitierådet Erik Nyman

ledamöter

Doris Håvik (s)

Joakim Ollén (m)

Erik Johansson (s)

Ingemar Hallenius (c)

suppleanter

Margit Sandéhn (s)

Björn Körlof (m)

Karl-Erik Svartberg (s)

Bengt Kindbom (c)

(ordförande och ersättare för ordföranden utsedda enligt valberedningens förslag)

Riksgäldskontoret

(för riksdagens innevarande valperiod)

fullmäktige

konsumentombudsmannen Sven Heurgren

Lars Tobisson (m)

Valter Kristenson (s)

Tage Sundkvist (c)

Paul Jansson (s)

Erik Hovhammar (m)

Maj-Lis Landberg (s)

suppleanter

Bo Södersten (s)

Allan Åkerlind (m)

Ingemar Konradsson (s)

f. riksdagsledamoten Åke Polstam (c)

Iris Mårtensson (s)

Knut Wachtmeister (m)

Bo Forslund (s)

Av fullmäktige i riksgäldskontoret utsågs enligt valberedningens förslag till

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

---

ordförande

konsumentombudsmannen Sven Heurgren

*Val av utrikes-
nämnd m. m.*

Nordiska rådet

(för tiden intill dess val nästa gång ägde rum)

medlemmar

Gunnar Nilsson i Stockholm (s)

Ulf Adelson (m)

Sture Palm (s)

Karin Söder (c)

Paul Jansson (s)

Ingrid Sundberg (m)

Grethe Lundblad (s)

Lennart Andersson (s)

Per Petersson (m)

Rune Gustavsson (c)

Arne Gadd (s)

Karl-Erik Häll (s)

Britt Mogård (m)

Ola Ullsten (fp)

Bengt Wiklund (s)

Lars Werner (vpk)

Gunnel Jonäng (c)

Tyra Johansson (s)

suppleanter

Georg Andersson (s)

Arne Andersson i Ljung (m)

Karin Flodström (s)

Thorbjörn Fälldin (c)

Lahja Exner (s)

Hans Nyhage (m)

Per Olof Håkansson (s)

Lena Öhrsvik (s)

Tage Adolfsson (m)

Ulla Ekelund (c)

Birgitta Johansson (s)

Kurt Ove Johansson (s)

Sten Svensson (m)

Elver Jonsson (fp)

Olle Östrand (s)

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

Eva Hjelmström (vpk)
Gunnar Björk i Gävle (c)
Lilly Bergander (s)

Kallelse till konstituerande sammanträden

Ledamöter med uppdrag att följa verksamheten vid Statsföretag AB och Svenska Varv AB
(för riksdagens innevarande valperiod)

Lilly Hansson (s)
Rolf Clarkson (m)
Nils Erik Wååg (s)
Kjell Mattsson (c)
Rune Jonsson (s)
Sten Svensson (m)
Birgitta Johansson (s)
Sivert Andersson (s)
Sven Eric Lorentzon (m)
Arne Fransson (c)
Jan Fransson (s)
Rune Carlstein (s)
Lennart Blom (m)
Christer Eirefelt (fp)
Christer Nilsson (s)
Sven Henricsson (vpk)
Tage Sundkvist (c)
Frida Berglund (s)

2 § Kallelse till konstituerande sammanträden

Anf. 2 TALMANNEN:

Jag får meddela att konstituerande sammanträden med krigsdelegationen, lönedelelegationen och riksdagens revisorer äger rum i anslutning till detta plenum.

Krigsdelegationen kallas att sammanträda kl. 16.00 i stora partilokalen, lönedelelegationen kl. 16.00 i näringsutskottets sessionssal och riksdagens revisorer kl. 18.00 i revisorernas sessionssal, Regeringsgatan 65, 7 tr. Förvaltningsstyrelsen sammanträder i morgon kl. 15.00.

3 § Justerades protokollet för den 11 innevarande månad.

4 § Upplästes följande inkomna skrivelser:

Till riksdagen

Härmed anhålles om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot under

tiden den 21 oktober–den 21 november på grund av FN-uppdrag.

Stockholm den 19 oktober 1982

Olle Göransson

Till riksdagen

Härmed anhålles om tjänstledighet från riksdagsuppdraget under tiden den 13 november–den 12 december för fullgörande av författningsenlig tjänstgöring som reservofficer vid K3 i Skövde.

Stockholm den 5 oktober 1982

Bo Lundgren

Till riksdagen

Härmed anhåller jag om ledighet från mitt uppdrag som riksdagsledamot för att ingå i den svenska delegationen vid FN:s 37:e generalförsamlings möte i New York under tiden den 22 november–den 21 december.

Stockholm den 12 oktober 1982

Jörgen Ullenhag

Kammaren biföll dessa framställningar.

Talmannen anmälde att följande ersättare skulle tjänstgöra i stället för resp. ledamöter, nämligen

Göran Magnusson (s) för *Olle Göransson*,

Ingeborg Hartelius (m) för *Bo Lundgren* och

Barbro Sandberg (fp) för *Jörgen Ullenhag*.

5 § Svar på frågorna 1982/83:5, 7 och 8 om förbättrad rättssäkerhet för kvinnor som utsätts för övergrepp

Anf. 3 Justitieministern OVE RAINER:

Herr talman! Nils Berndtson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att förbättra rättssäkerheten för kvinnor som utsätts för övergrepp.

Karin Ahrland har frågat mig om jag ämnar lägga förslag om rätt till juridiskt ombud för kvinnor i våldtäktsmål.

Gunnel Jonäng har frågat mig om jag är beredd att ge min syn på hur våldtäktsoffrens rättssäkerhet skall kunna garanteras.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

1977 års sexualbrottskommitté skall enligt sina direktiv bl. a. undersöka förutsättningarna för att genom särskilda regler eller anvisningar underlätta situationen under förundersökningen för den som har utsatts för sexualbrott. Kommittén skall också överväga hur fasta och ändamålsenliga rutiner kan åstadkommas, så att ett offer för sexualbrott kan få omedelbar hjälp för de psykiska problem som övergreppet kan medföra. Efter vad jag har inhämtat kommer kommittén också att ta upp frågan om juridiskt biträde för en kvinna

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

*Om förbättrad
rättssäkerhet för
kvinnor som ut-
sätts för övergrepp*

Tisdagen den
19 oktober 1982

*Om förbättrad
rättssäkerhet för
kvinnor som ut-
sätts för övergrepp*

som har utsatts för ett sådant brott. Även andra åtgärder som avser den rättsliga handläggningen kommer att behandlas. Kommittén beräknar att avlämna sitt slutbetänkande under hösten. I betänkandet kan frågeställarnas spörsmål förväntas få en allsidig belysning.

Ytterligare kan nämnas att en arbetsgrupp inom socialdepartementet är sysselsatt med att utarbeta förslag till hjälpåtgärder för kvinnor som har utsatts för misshandel. Det arbetet kan väntas vara slutfört senast under våren 1983.

Arbete pågår alltså för att förbättra förhållandena på de områden som har påtalats av frågeställarna. För egen del vill jag säga följande.

Man måste på allt sätt söka förhindra att övergrepp av det aktuella slaget över huvud taget inträffar. Lagstiftningsåtgärder kan vara ett medel. Men i grunden handlar det, som jag ser det, om att genom aktivt jämställdhetsarbete förändra den kvinnosyn som ytterst ligger bakom övergrepp av detta slag. Om övergrepp ändå förekommer, bör samhället i all möjlig utsträckning hjälpa och stödja den våldförda. Åtgärder av det slag som sexualbrottskommittén kommer att föreslå hör därvid till dem som närmast kommer i åtanke.

Med den inställning som jag har i dessa frågor kommer jag att kraftfullt verka för att stärka rättssäkerheten och integritetsskyddet på detta område.

Anf. 4 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! En ung kvinna i Norrköping anmäler att hon blivit utsatt för våldtäkt av flera män ur ett engelskt fotbollslag. Vad som sedan händer riktar strålkastarljuset på allvarliga brister i fråga om rättssäkerheten för kvinnor som utsatts för övergrepp.

Häktningsförhandlingarna mot de inblandade fick ett egendomligt förlopp. Riksåklagarens beslut i går kan ses som en bekräftelse på detta.

Kvinnan fick med kort varsel framträda inför domstolen i strid mot vanlig praxis. Häktningsförhandlingarna blev samtidigt något av en huvudförhandling. Kvinnans juridiska ombud fick ingen rimlig tid att sätta sig in i ärendet.

Endast den som misstänktes för det lindrigare brottet hördes, medan den som misstänktes för det grövre brottet inte blev hörd som följd av att den förste friades. Kvinnans trovärdighet hade satts i fråga.

Åklagaren framträdde i massmedia med fördomsfulla uttalanden. Engelska massmedia bedrev rena hetsjakten på kvinnan.

Norrköpingsfallet har blottat missförhållanden som allvarligt kan undergräva tilltron till rättssäkerheten.

I grundlagen fastslås att lag eller annan föreskrift ej får innebära att någon medborgare missgynnas på grund av sitt kön.

Men hur är det med rättstillämpningen? Svarar den alltid mot grundlagen? Missgynnas inte kvinnorna på grund av sitt kön?

En kvinna som utsätts för nesligt våld behandlas uppenbarligen på annat sätt än de som utsätts för andra brottsliga gärningar. Hennes trovärdighet

sätts i fråga på ett helt annat sätt. Polisen utbildas också att misstro anmälningar om våldtäkt. Hade offrets trovärdighet ifrågasatts på samma sätt om det på hotellrummet i Norrköping varit fråga om våld mot en mansperson?

Händelserna i Norrköping utgör bakgrunden till min fråga om åtgärder för att öka rättssäkerheten för kvinnor. Frågan har dock långt större räckvidd än detta enskilda fall.

Jag tackar justitieministern för svaret.

Jag noterar som positivt justitieministerns uttalande att man måste göra allt för att förhindra övergrepp och att han kommer att kraftfullt verka för att stärka rättssäkerheten på detta område.

Sexualbrottskommittén kommer att söka få till stånd en ändring av synen på övergrepp mot kvinnor. Men det tar tid, och jag vill fråga: Vilka åtgärder för att snabbt verka för en annorlunda inställning inom rättsväsendet är justitieministern beredd att vidta?

Herr talman! Händelserna i Norrköping får icke upprepas!

Anf. 5 HANS PETERSSON i Röstånga (fp):

Herr talman! Karin Ahrland är tyvärr sjuk i dag, och hon har bett mig att ta emot frågesvaret.

Den kvinna som blir utsatt för våldtäkt får svåra sår för hela livet. Det finns i vårt land tusen och åter tusen kvinnor som kan vittna därom. Det tar lång tid att återgå till ett normalt liv – om det nu över huvud taget kan ske. Rädslan, ångesten och förnedringen – allt detta finns ständigt kvar.

Attityden gentemot våldtagna kvinnor är ofta märklig. Kvinnan bringas i någon sorts försvarsposition i stället för att hjälpas och stödjas. Man ifrågasätter hennes uppgifter från det ögonblick då hon förnedrats på allra grövsta sätt.

Självfallet finns det inga absoluta sanningar i ett våldtäktsmål. Men nog är det svårt att tro att kvinnor anmäler våldtäkt utan mycket starka skäl. Snarare är det väl så att kvinnan drar sig för att göra en anmälan med tanke på de nya förnedringar som hon måste gå igenom i form av förhör, utpekande osv. Efter den unga kvinnans gatlopp i Norrköping inför hyenelika utländska massmedia torde anmälningsbenägenheten tyvärr ytterligare minska.

Det är därför viktigt att visa att vi alltjämt har ett rättssamhälle som gäller även för förnedrade kvinnor.

På lång sikt gäller det naturligtvis att förändra attityder. På något kortare sikt gäller det att utbilda de människor som tar hand om brottsoffren i en svår kris. Men nästan omedelbart skulle vi kunna se till att våldtagna kvinnor får ett juridiskt ombud, ett ombud som kan vara med från det inledande förhöret. Kanske kunde man t. o. m. önska att den våldtagna kvinnan skulle mötas av en kvinnlig polis i den allra första utredningen.

På Karin Ahrlands och mina vägnar tackar jag justitieministern för svaret. Jag tycker att det är positivt. Vi framför en förhoppning om att sexualbrottskommitténs utredning snarast resulterar i en proposition. Det är något som vi i kammaren och förmodligen alla i landet f. n. längtar efter.

Tisdagen den
19 oktober 1982

---

*Om förbättrad
rättssäkerhet för
kvinnor som ut-
sätts för övergrepp*

Anf. 6 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Vi har haft lagar om kvinnofrid i Sverige sedan Birger Jarls tid, men kvinnor har trots det i dag ingen rättssäkerhet beträffande våldtäkt och misshandel. Vi lever kvar i gamla fördomar och schabloner när det gäller frågor som jämställdhet och kvinnors rättsliga ställning. Det är märkligt att vi inte kommit längre på väg i vårt land, att vi ännu inte uppnått jämställdhet mellan män och kvinnor.

Det är också märkligt och upprörande att kvinnor får så dåligt stöd och skydd från samhället, som har framgått i Norrköpingsfallet. Det är vidare märkligt att en regeringsdeklaration, som presenteras samtidigt som en het debatt förs om kvinnors rättslöshet, inte med ett ord framhåller behovet av en ny kvinnosyn eller över huvud taget nämner ordet kvinna. Regeringsdeklarationen är en typisk produkt för det manssamhälle som vi lever i. Jag tror inte att socialdemokratiska kvinnoförbundet skulle ha släppt igenom en sådan produkt.

Våld mot kvinnor är svårt att kartlägga, eftersom mycket av det inte anmäls till polisen av olika skäl. Men att våldet är mycket omfattande torde stå klart för alla.

Nu krävs förändringar – snabba förändringar – för att skydda kvinnor. Vi måste göra rent hus med gamla värderingar. Det måste till omvärderingar och nytänkande. Vi måste få en ny kvinnosyn. Vi måste först och främst söka förhindra, som justitieministern säger, sexuella övergrepp över huvud taget. Kvinnor som utsätts för övergrepp behöver socialt och kurativt stöd – en kurator som kan hjälpa dem. Det här är i dag en hjälp som framför allt ges av kvinnorna själva i form av kvinnohus och liknande.

Kvinnors rättsliga ställning i samband med sexuella övergrepp måste förbättras, och de processuella reglerna måste ses över.

Kvinnan uppträder i rätten som vittne – hon ses inte som ett offer och knappast som en part. Kvinnan blir den utsatta – och med nu gällande värderingar har hon uppenbarligen sig själv att skylla för det inträffade. Något ombud till sin hjälp har hon inte.

Kvinnor i denna situation måste ha ett juridiskt ombud som stöd och hjälp inför rättegången, ett ombud som tar till vara kvinnans intressen.

Jag noterar justitieministerns personliga programförklaring, som känns väldigt bra och som visar en lyhördhet, vill jag säga, för frågornas innebörd. Jag tar det som ett löfte om snabba förändringar. I och för sig har jag i dag ingen tilltro till socialdemokratiska löften – valet har ju gett oss nya erfarenheter därvidlag – men å andra sidan är Ove Rainer inte särskilt belastad i detta hänseende.

En sak är säker: Sveriges kvinnor kommer att se till att förändringar kommer till stånd. När sexualbrottsutredningens betänkande framläggs, kommer kvinnoorganisationerna att redovisa sina uppfattningar och krav. Sedan krävs snabb uppföljning och snabba åtgärder.

Det finns en stark opinion i vårt land för detta. Och det känns skönt att både män och kvinnor ställer upp.

Anf. 7 Justitieministern OVE RAINER:

Herr talman! När det gäller den aktuella rättegången vill jag säga att jag är förhindrad att uttala mig om detta särskilda fall. Jag kan bara konstatera att justiticeombudsmannen har frågan under utredning.

Jag kan också säga till herr Berndtson att olämpliga uttalanden ibland förekommer från företrädare för rättsväsendet – jag säger detta rent generellt. Sådant kan tyvärr förekomma men är faktiskt ganska ovanligt i vårt land.

Den grundsyn som jag har gett uttryck åt när det gäller sexualbrotten vet jag kommer till uttryck i sexualbrottskommitténs betänkande. Där kommer man att lägga fram ett förslag till ändrad lagstiftning rörande sexuella övergrepp som gör rent hus med föråldrade synsätt – de synsätt som nu präglar vår lagstiftning. Utan att helt föregripa kommitténs förslag och remissbehandlingen vill jag klart deklarerat att jag står bakom denna grundsyn. Det gäller framför allt betydelsen av kvinnans handlande i en sådan här situation, där en omprövning nödvändigtvis måste ske.

När det gäller de insatser som kan göras nu, så skall jag försöka lägga fram en proposition under våren – om det är möjligt. Det beror litet grand på när betänkandet kommer. Men redan nu kan vissa åtgärder vidtas. Så t. ex. finns det en lärobok för polispersonal som påtalats i pressen. Vi skall se över den. Det finns formuleringar där som inte är lyckliga. Detta går att göra omedelbart.

Kommitténs förslag kommer att innebära att den som har utsatts för ett sexuellt övergrepp skall av polisen informeras om möjligheten att få juridiskt biträde. Redan i dag finns den möjligheten, i form av ett biträde i enlighet med den allmänna rättshjälpen. Frågan om ett ombud skall prövas ingående, och jag vet inte vilket förslag som kommer i detta avseende. För min del är jag positiv till denna tanke.

Polisen kommer också att få till uppgift att informera våldtäktsoffren om vilka möjligheter de har, och en hel del andra åtgärder kan vidtas ganska omedelbart.

Anf. 8 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! En allmän erfarenhet som har gjorts i sådana fall som Norrköpingsfallet är att där det finns två olika versioner utgår man uppenbarligen i första hand från att det är kvinnan som inte talar sanning. Det kan inte ge henne fullgod rättssäkerhet.

Jag tror att det är viktigt att man tar itu med de här frågorna omedelbart. Och det finns några konkreta åtgärder som kan vara viktiga.

Jag vill fråga justitieministern om han exempelvis kan verka för att åklagare i större utsträckning bereds möjligheter att delta i de kurser som anordnas, för att de skall få större insikt i utsatta kvinnors problem.

Den handbok för utbildning av polispersonal som justitieministern pekar på tycker jag det är synnerligen angeläget att man ser över. Läroboken är utgiven så sent som 1982, men där finns åtskilligt som man måste ifrågasätta. Det är helt uppenbart att en kvinna som anmäler att hon utsatts för våldtäkt

möter en misstro från första början, och i läroboken finns formuleringar som är minst sagt förvånande. Där talas t. ex. om att våldtäktsangivelse ofta tillgrips för att skyla över ett sexuellt felsteg, att äventyrliga flickor skyller på våldtäkt när de kommit sent hem, att det ofta förekommer att flickor i pubertetsåldern uppdykar en våldtäkts handling för att göra sig intressanta bland kamrater osv. Jag tror att det vore ett viktigt bidrag till en annan syn på dessa frågor, om man också såg över den här litteraturen.

Jag tror vidare att det är bra att kvinnorörelsen har engagerat sig och drivit fram kvinnornas situation till offentlig diskussion. Kvinnorörelsen har länge kämpat för att öka kvinnornas rättssäkerhet, men låt mig säga att detta icke bara skall vara en fråga för kvinnorörelsen, utan också männen har anledning att engagera sig i kampen för att kvinnorna skall få en bättre rättssäkerhet.

Anf. 9 GUNNEL JONÄNG (c):

Herr talman! Jag har ingen anledning att gå in i polemik med Ove Rainer, eftersom jag tycker att den grundsyn som justitieministern har redovisat är positiv. Jag noterar också med tacksamhet det som justitieministern sade i sitt andra inlägg, där han bl. a. lämnade uppgift om att vi kunde förvänta oss en proposition till våren – det tycker jag är bra.

Anf. 10 Justitieministern OVE RAINER:

Herr talman! Som jag sade finns det åtskilliga åtgärder som måste vidtas relativt snabbt. Vi skall i departementet se över dem omgående – den utfästelsen kan jag göra. Men jag vill samtidigt erinra om att RFSU har redovisat vissa erfarenheter från sin våldtäktsklinik, och dessa erfarenheter är positiva. Därifrån kan man inhämta att våldtäktsoffren i regel är nöjda med det bemötande de har fått av polisen. Jag vill därför i och för sig se det nu aktuella fallet som ett undantagsfall – det finns kanske flera – men man måste se till att inte heller undantagsfallen inträffar.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1982/83:25 om sockernäringsens framtid

Anf. 11 Jordbruksministern SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Ingvar Eriksson har frågat mig när jag avser att framlägga förslag angående sockernäringsens framtid. Med anledning av frågan vill jag anföra följande:

Ärendet är under beredning i jordbruksdepartementet. Jag avser att handlägga det skyndsamt.

Anf. 12 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för det snabba svaret.

Jag har själv deltagit i sockernäringskommittén, som lade fram ett

enhälligt förslag i detta ärende. Vi arbetade hela tiden med målsättningen att förslaget skulle bli färdigt så snabbt att regeringen i god tid innan det nu gällande avtalet gick ut skulle kunna lägga fram ett nytt förslag.

Jag vet att den föregående regeringen har arbetat med frågan och att en proposition var på gång – den aviserades i somras. Enligt uppgift baserades propositionen på just det förslag som sockernäringskommittén enhälligt hade lagt fram. Det nuvarande avtalet mellan staten, sockerindustrin och sockerbetsodlarna går ju nu ut, och det är då rimligt att anta att man dessförinnan skall hinna lägga fram ett nytt förslag, så att vi inte hamnar i en situation som många människor, inte minst i mitt län, i dag är mycket oroliga för. Jag vet att man förbereder uppvaktningar hos jordbruksministern. Att oron i just Karpalundsområdet är stor är förstäeligt, inte minst med tanke på att sockerbruket i Karpalund även tidigare har varit i farozonen. Om kommitténs förslag så småningom vinner kammarens bifall skulle Karpalund räddas för framtiden och de många som i dag jobbar inom sockerindustrin, och inom jordbruket med sockerbetsodling osv., skulle kunna bli lugnade.

Jordbruksministern svarar att ärendet är under beredning i jordbruksdepartementet, och jordbruksministern avser att handlägga det skyndsamt. Jag är tacksam för det svaret, det är positivt. Men jag vill ändå fråga jordbruksministern: När beräknar Svante Lundkvist att ärendet kan läggas fram för kammaren? Med hänsyn till att också socialdemokraterna enhälligt stod bakom kommittéförslaget hoppas jag verkligen att den nya regeringen inte har ändrat sina tankegångar, utan att man också kommer att ställa sig bakom sina egna kommittéledamöter.

Anf. 13 Jordbruksministern SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag är, av den anledning som Ingvar Eriksson själv antydde, medveten om brådskan, vilket också framgår av mitt svar. Men det är också riktigt som Ingvar Eriksson sade att uppvaktningar har begärts, och jag tänkte lyssna på vad man har att säga mig innan jag tar definitiv ställning.

Anf. 14 INGVAR ERIKSSON (m):

Herr talman! Jag vill tacka jordbruksministern för den upplysningen. Jag tror att jordbruksministern har all anledning att lyssna mycket noga på den delegation som kommer från Kristianstadsområdet. Det betyder mycket för den regionen och för hela sockernäringsområden om kommitténs förslag kommer att accepteras. Det betyder bl. a. att vi kommer att ta vara på just sockerbetsodlingen i Sverige, att vi kommer att utnyttja hela sockerindustrins kapacitet och de investeringar som man har gjort inom jordbruket på sockerbetsodlingens område. Alla människor sysselsatta i sockernäringsområdet och även i andra områden med sockerbetsodling kommer att kunna klara sin sysselsättning, och det har oerhört stor betydelse i dagens läge.

Det är också väldigt viktigt att kunna få till stånd en valfrihet. Genom att

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

Om sockernärings- ens framtid.

bevara samtliga sockerbruk har man kanske möjligheter att i framtiden använda något sockerbruk för energiframställning. Det är en av de viktiga punkter som sockernäringskommittén mycket starkt har betonat.

Jag hoppas att jordbruksministern skall se positivt på frågan och mycket snabbt kunna lägga fram ett positivt förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1982/83:23 till skatteutskottet

1982/83:24 till näringsutskottet

1982/83:25 till jordbruksutskottet

1982/83:26 till civilutskottet

1982/83:27 till utbildningsutskottet

1982/83:28 till trafikutskottet

1982/83:29 till konstitutionsutskottet

8 § Anmäldes och bordlades

Motionerna

1982/83:30 av *Bengt Wiklund*

Skolor med enskild huvudman m. m. (prop. 1982/83:1)

1982/83:31 av *Görel Bohlin*

Samordningsfrågor inom det socialpolitiska bidragssystemet (prop. 1982/83:3)

1982/83:32 av *Lena Öhrsvik* och *Bengt Kronblad*

Åtgärder mot alkoholförtäring på allmän plats och lättnader i tillståndskravet för gatamusik (prop. 1982/83:9)

1982/83:33 av *Thure Jadestig* och *Evert Svensson*

1982/83:34 av *Stig Josefson m. fl.*

1982/83:35 av *Sture Palm* och *Stig Gustafsson*

1982/83:36 av *Anita Persson*

1982/83:37 av *Olle Svensson m. fl.*

Ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter, m. m. (prop. 1982/83:19)

1982/83:38 av *Rolf Clarkson m. fl.*

Godkännande av överenskommelse mellan staten och Broströms Rederi AB (prop. 1982/83:32)

9 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 18 oktober

1982/83:13 av *Gunnar Biörck* i Värmdö (m) till ekonomi- och budgetministern om deklara-tionsblanketterna för 1984 års taxering:

De betydande förändringar av principerna för beskattningen som träder i kraft under 1983 kommer att för många medborgare medföra ett behov att omplanera sin ekonomi efter de nya förutsättningarna redan nu. Hur de nya bestämmelserna kommer att "slå" är för den enskilde mycket svårt att utläsa av de redogörelser som hittills presenterats. Inte minst torde detta gälla familjer, i vilka två makar var för sig har inkomster såväl av tjänst som av kapital och/eller rörelse och som bebor en av dem ägd fastighet, det må vara en villa eller en jordbruksfastighet.

För att kunna förutse effekterna i det individuella fallet av skatteomläggningen och för att kunna beräkna vilken skatt som skall betalas under 1983, antingen genom månatliga avdrag på löne- (pensions-) belopp eller genom B-skatteinbetalning, förefaller det ofrånkomligt att skattebetalarna redan under återstoden av *innevarande* år får möjlighet att studera de deklara-tionsblanketter, på vilka de år 1984 skall deklarerat 1983 års inkomster. Det är helt uppenbart att dessa blanketter för sådana personer som här nämnts kommer att ha en helt annan utformning än dem man hittills arbetat med.

Med hänsyn härtill hemställer jag om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för ekonomi- och budgetdepartementet få ställa frågan om han har för avsikt att tillse att "modellblanketter" av det slag som skall användas vid 1984 års taxering för 1983 års inkomster kommer att finnas tillgängliga för medborgarna före utgången av *innevarande* år?

10 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 19 oktober

1982/83:29 av *Kerstin Göthberg* (c) till industriministern om åtgärder för att rädda sysselsättningen i Skinnskatteberg:

Statens industriverk har nu slutfört sin utredning om boardtillverkningen i Sverige och ASSI:s del av denna. Utredningen har föreslagit att boardfabriken i Skinnskatteberg skall läggas ned.

*Meddelande om
interpellation*

*Meddelande om
frågor*

Mot denna bakgrund vill jag fråga industriministern:

Vilka åtgärder ämnar statsrådet vidtaga för att rädda sysselsättningen i Skinnskatteberg?

1982/83:30 av *Lars-Ove Hagberg* (vpk) till socialministern om rätten till sjukpenning för s. k. projektanställda:

Vissa exempel från Kopparbergs läns allmänna försäkringskassa visar att byggnadsarbetare och andra s. k. projektanställda hotas av att placeras i en lägre sjukpenningklass än vad som svarar mot deras aktuella inkomst. Dessa gruppers sjukpenning har beräknats utifrån förväntad inkomst. Vad som nu sker är att den förväntade inkomsten justeras med hänsyn till de tre senaste årens inkomst. Perioder av arbetslöshet minskar inkomsten och därmed sjukpenningen. Följden blir att ersättningen vid sjukdom under den tid man arbetar inte motsvarar förlusten i arbetsinkomst.

Jag vill mot denna bakgrund ställa följande fråga:

Avser socialministern att vidta åtgärder för att inte den ökande arbetslösheten skall leda till att byggnadsarbetare och andra projektanställda erhåller lägre sjukpenning än vad som svarar mot deras aktuella inkomst?

1982/83:31 av *Rune Torwald* (c) till försvarsministern om den civila räddningstjänsten i Västsverige:

I syfte att hålla kostnaderna för ett effektivt försvar av vårt land så låga som möjligt pågår utredningar för att rationalisera verksamheten inom vår försvarsmakt. Av naturliga skäl blir flertalet förslag till besparingar starkt kritiserade av berörda instanser. Som exempel kan nämnas, att försvarsutredningen föreslog mycket kraftiga reduceringar av personal m. m. inom Göteborgs försvarsområde – inte bara den militära personalen utan även allmänheten bedömde då saken så, att ett genomförande av förslagen skulle ha minskat trovärdigheten för ett kraftfullt försvar av västkusten. Dess bättre gjorde såväl före försvarsministern som riksdagen betydelsefulla förbättringar av förslagen.

Emellertid har U-80-utredningen nyligen lagt fram förslag beträffande SÄVE-helikoptrarnas lokalisering och underhåll, som enligt min mening uppenbart äventyrar den godtagbara incidentberedskap som vårens riksdagsbeslut syftade till. Därtill kommer att dessa helikoptrar har utomordentligt betydelsefulla uppgifter för den civila räddningstjänsten på västkusten och då alldeles speciellt i den stora bohuslänska skärgården. Bara under årets första åtta månader svarade helikoptrarna för drygt 25 sådana uppgifter avseende bärgning av sjöfarande, transport av brännskadade, medverkan i skogsbrandsläckning etc.

Även om jag har full förståelse för att alla möjligheter till besparingar tillvaratas, så menar jag – och många med mig – att detta dock aldrig får äventyra vare sig incidentberedskapen eller den civila räddningstjänsten. Jag vill därför rikta följande fråga till försvarsministern:

Kommer statsrådet att bevaka att eventuella besparingsåtgärder får en

sådan inriktning att nuvarande incidentberedskap och kapacitet på den civila räddningstjänstens område inte försvagas på västkusten och i Västsverige?

Nr 12

Tisdagen den
19 oktober 1982

1982/83:32 av *Bertil Fiskesjö* (c) till justitieministern om den gemensamma valdagen och mandatperiodens längd:

*Meddelande om
frågor*

Vilken uppfattning har justitieministern om den gemensamma valdagen och mandatperiodens längd för riksdag, landsting och kommunfullmäktige, och hur anser justitieministern att det fortsatta beredningsarbetet av dessa frågor skall bedrivas?

11 § Kammaren åtskildes kl. 15.38.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Solveig Gemert